

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Constitvtiones Societatis Iesv

Ignacio <de Loyola>

Romae, 1570

Qvarta Pars De Iis, Qvi In Societate retinentur, instruendis in litteris & alijs,
quæ ad proximos iuuandos conferunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68489](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68489)

Q V A R T A P A R S

DE IIS, QUI IN SOCIE-
tate retinentur, instruendis in litte-
ris & alijs, quæ ad proximos
iuuandos conferunt.

PROOEMIUM.

CVM scopus, ad quem Societas re-
ctà tendit, sit, suas ac proximorum
animas ad finem ultimū consequen-
dum, ad quem creatæ fuerunt, iu-
uare; cùmque ad id, præter uitæ
exēplum, doctrina & modus eam
proponendi sint necessaria; postquam in ijs, qui ad-
missi sunt ad probationem, iactum esse uidebitur

DECLARATIO IN PROOE- mium quartæ Partis.

A **C**VM sco-
pus ac
finis, ad quē ten-
dit hæc Societas,
sit, varias mundi
partes ex obediē-
tia summi

abnegationis propriæ & pfectus
in uirtutibus necessarij conueni-
ens fundamentum; de litterarū
ædificio & modo eis utendi agē-
dum erit; quò iuuare possint ad
magis cognoscendū magisq; ser-
uiendum Deo Creatori ac Domi-
no nostro. * Ad hoc Collegia, & **A**
aliquando etiam Vniuersitates,
uel Studia generalia Societas am-
plectitur; in quibus qui bonū
sui specimen in domibus dum
probarentur

PROOEM. CVM DECLA. 69

probarentur, præbuerunt, nec tamen doctrina ad nostrum institutum necessaria satis instructi accesserunt; in ea & in alijs rebus, quæ ad iuuandas animas conferunt, instruatur. Prius ergo de ijs, quæ ad Collegia; deinde de ijs, quæ ad studia generalia pertinent, dicetur; cum eo favore, quem diuina Sapientia ad maiorem gloriam laudemque suam nobis dare dignabitur.

DE MEMO-

in primis rationi consentaneum visum est, ut qui in eam sunt ingressuri, viri sint vitæ probitate, & litterarum eruditione ad id officium idonei. Et quia boni simul & eruditi pauci inueniuntur, si cum alijs comparentur; & ex paucis maior pars iam à susceptis laboribus vellet cōquiescere: perdifficile fore deprehendimus, huiusmodi hominibus, qui boni simul ac litterati essent, hanc Societatem augeri posse, tum propter magnos labores, quos eius institutum exigit, tum propter magnam sui ipsorum abnegationem. Ideo nobis omnibus, qui conseruationem & incrementum eius ad maiorem laudem & obsequium Dei ac Domini nostri cupiebamus, alia via tenenda esse visa est; admittendi nimirum iuuenes, qui bonorum morum & ingeniorū indole spem facerent, quod in probos simul ac doctos viros ad colendam Christi Domini nostri

tia summi vicarij Christi Domini nostri, vel Superioris eiusdem Societatis peragrando, verbum Dei prædicare, confessiones audire, & reliquis quibuscūq; poterit medijs, vti diuina gratia aspirante, ad animas iuuandas: necessarium esse, vel

vineam essent euasuri; admittendi etiam Collegia, cum
 ijs conditionibus, quæ in litteris Apostolicis continentur,
 siue in vniuersitatibus, siue extra illas fuerint; & qui-
 dem si in Vniuersitatibus, siue illa Societatis cura com-
 missa sint, siue non. Hac enim ratione nobis in Domino
 persuademus ad maius diuinæ Maiestatis obsequium fo-
 re, si & numero augeantur, & in litteris ac virtutibus
 progressū faciant ij, qui eidē obsequio se totos impēdunt.
 Primò ergo de ijs, quæ ad Collegia pertinent; deinde de
 ijs, quæ ad Vniuersitates, agetur: & quod ad Collegia,
 primo loco de ijs, quæ ad Fundatores; secundo de ijs,
 quæ ad Collegia iam fundata, quo ad materialia vel tem-
 poralia bona eorum, pertinent; tertio de Scholasticis,
 qui in eisdem studijs vacant, admittendis, conseruandis,
 litteris & alijs medijs ad proximum uiuandum promo-
 uendis, & à studijs educendis; quarto de ijs, quæ ad gu-
 bernationem eorum pertinent.

DE MEMORIA HABENDA

Fundatorum, & bene de Collegijs

meritorum.

Cap. I.

QUONIAM valde æquum est, vt (quod in no-
 bis erit) illorum deuotioni ac beneficentiæ
 respondeamus, quibus diuina bonitas ad fun-
 dationem ac dotationē Collegiorum vitur admi-
 nistris: Primum in quouis nostræ Societatis Colle-
 gio perpetuo singulis hebdomadibus Missa semel
 pro eius

pro eius Fundatore & benefactoribus viuis & mortuis celebretur.

In initio item cuiusq; mensis omnes Sacerdotes, qui in Collegio fuerint, pro eisdem semel offerre idem sacrificium perpetuo debeant. Singulis insuper annis eo die, quo Collegij cuiusq; possessio Societati tra-

A dita est, * cum sollempnitate Missa pro Fundatore & benefactoribus celebretur: & id temporis in eodem Collegio quicumque Sacerdotes adfuerint, eodem sua retentent sacrificia.

B Eodem die candela cerea Fundatori offeratur, * aut vni ex suis, qui ipsi sit cognatione proxime coniunctus, aut illi demum, quem ipse Fundator designauerit: in qua candela armorum Fundatoris, aut deuotionis insignia extent. * Illa vero testatur Societas, quam Fundatori in Domino debet, gratitudinē.

Cum est, temporis successu non esset aliquis de posteritate Fundatoris; mitti candela poterit alio, vbi ex eius progenie aliquis inueniretur; vel in altari constitui poterit, vbi diuinum sacrificium celebratur nomine & loco Fundatoris huiusmodi.

C Per huiusmodi candelā significatio fit gratitudinis

IN CAPVT

Primum quartę

Partis. De memoria habēda

Fundatorū.

A ¶ Solemnitas eo modo intelligatur, qui Societati sit vsitatus, & in eo loco, vbi Missa celebratur.

B ¶ Si in loco, vbi huiusmodi Collegium institutum

E ij erga

*erga Fundatores
tenenda, non iuris
patronatus, vel
actionis ullius,
quæ illis, aut eorū
successoribus ad
Collegiū vel eius
bona tēporalia cō-
petat. Nihil enim
tale erit.*

*D ¶ In Cōmuni-
tatibus, vel Rebus
publicis, quæ non
moriuntur, dicen-
tur huiusmodi Mis-
sæ pro earum de-
functis, & pro illis
præsertim, qui de
nobis melius meri-
ti sunt in Dño.*

*E ¶ Quod dictū
est, obseruari om-
nino cōueniet erga
eos,*

Fundatores præterea ac benefactores Collegiorum ꝑ
participes peculiariter efficiuntur omnium bono-
rum operum, quæ tum in ipsis Collegijs, tum in
reliqua Societate Dei gratia fiunt.

* In vniuersum autem tum Fundatoribus, tum E
etiam

Cum primum Societas in Col 4
legij alicuius possessionem vene-
rit; Præpositus Generalis curet
indici per vniuersam Societate,
vt quilibet Sacerdos ter sacrum
faciat pro superstitie Fūdatore ip-
sius Collegij ac benefactoribus; A
vt illos sua benignitate Dominus
in rebus omnibus dirigat, & su-
is donis semper augeat. Rursus,
* cum ex hac vita illi excesserint, D
curabit idem Præpositus Genera-
lis, vbi primum rescierit, vt
per totam Societate singuli Sa-
cerdotes ter sacrum pro anima-
bus illorū faciant. Quoties au-
tem dictum est, Missas esse a Sa-
cerdotibus celebrandas; cæteri
omnes, qui in Collegijs degunt,
ac Sacerdotes non sunt, ad eandē
illam intentionem orare debent;
quandoquidem eiusdem grati-
tudinis nomine vtrique obligā-
tur in Domino.

6 etiam ipsorum necessarijs & quoad viuunt, & postquam obierint, peculiariter sese deuinctam esse Societas ex charitate cognoscat, vt omni officio illos prosequatur, quod à nobis præstari iuxta minimam hanc nostram professionem ad diuinam gloriam possit.

eos, qui completa Collegia facient. Cum ijs autem, qui aliquod duntaxat principium derint, ea pars eorum, que diximus, præstabitur, quam Præpositus Gene-

ralis præstandam in Domino iudicauerit.

DE IIS, QUÆ AD res temporales Collegiorum pertinent. Cap. II.

- 1 AD Collegia, quæ liberè Societati offeruntur, vt iuxta suas Constitutiones omnino eis vtatur, admittenda, Præpositus Generalis nomine totius Societatis plenam potestatem habebit.
- 2 Si Fūdator aliquas condiciones exigeret ordini ac modo procedendi Societati consueto non omnino consentaneas; eidem Præposito Generali (auditis sententijs aliorum, quos ipse de huiusmodi rebus melius iudicare censebit) considerandum relinquatur, an omnibus perpensis vtile sit futurum Societati ad finem diuini seruitij, quem sibi præfixit, huiusmodi Collegium admittere, nec ne. Sed si temporis decursu se grauari eo onere animaduertet Societas, poterit ipsa in Congregatione generali id E iij proponere,

proponere, & statuere, vt relinquatur Collegium huiusmodi; vel prospicere, vt onus temperetur,

IN CAPVT
II.

DE ijs, que ad Collegiorum res temporales perinēt.

A ¶ **P**repositus Generalis simul cum Societate, nū admissa iā Collegia vel domus relinquere debeant, an retineri, statuatur. Id tamen in Cōgregatione generali fieri posset; & etiam sine illa, missis nimirū suffragijs ab ijs, qui ius habent suffragij. Et tunc non potest Societas, nec eius Generalis quod sic relinquatur, vel eius partem vllis extra Societatem hominibus donare. Sed si ipsa curam, quam habebat, reliquerit, poterunt qui aliās hanc auctoritatē sibi in fundatione reseruauerint, pro sua deuotione ad aliud opus applicare id quod sic relictum fuerit. Si verò huiusmodi non intercesserit reseruatio; poterit procedere Societas iuxta suum institutum prout ad Dei gloriam magis conuenire iudicabit.

vel certè, vt ad onus id ferendum vires maiores præbeantur: Hoc tamen dictum sit, si ante Cōgregationem huiusmodi Præpositus Generalis huic incommodo, prout in Domino conuenit, non occurrerit.

Ad relinquenda, vel alienanda Collegia, aut domos iam admittas * Præpositus Generalis simul cum ipsa Societate potestatem habebit. Cū enim id sit perinde, ac si membrum ab eius corpore præscinderetur, & res alioqui perpetua & maioris momenti sit;

B ¶ De nouo

cum ea vniuersa cōmunicari melius est.

B In Collegijs Societatis * nec curæ animarum, nec obligationes ad Missas celebrandas, neque aliæ huiusmodi admittantur, quæ à studijs distrahere admodum, & ea, quæ in illis ad diuinum obsequium quæruntur, impedire solent: Quemadmodum neque in domibus alijs, vel ecclesijs Societatis professæ; quæ quoad eius fieri potest, expedita ad sedis Apostolicæ missiones obeundas, aliaque opera ad Dei obsequium & animarum auxiliū esse debet.

* Possessionem

si causa sufficiens ad id moueret, præsertim si res huiusmodi esset, quæ distractionis & occupationis perexiguæ aut nullius futura esset. In domibus autem Professorum, quando nec illæ redditus ullos habent, nec ipsi ita stabilem habitationem, huiusmodi obligationes non tolerantur.

De alijs obligationibus lectionum vel Lectorum non hic agitur: verūtamen & hæc ipsæ in Collegijs & Vniuersitatibus non sine magna consideratione, nec ultra limitem, quem Præpositus Generalis conuenire ad commune bonum, & ipsius Societatis ad Dei & Domini nostri gloriā iudicauerit, assumuntur.

B ¶ De non admittendis obligationibus, & cat. sic intelligitur, quòd Missarum obligationes vel huiusmodi, quæ assignato redditui cōmensurata videantur, assumi nequeunt. Non tamen perinde inconueniens existimatur, aliquam facile & exiguam obligationem (quæ tamen non sit animarum cura) admittere;

E iiiiij C ¶ Societas

C § *Societas in usum Scholasticorum suorum iuxta litteras Apostolicas reddituum administrationem exercebit per Præpositum Generalem, vel Prouincialem, vel alium, cui Generalis id commiserit, ad defendendas & conseruandas possessiones & redditus Collegiorum etiam in iudicio, cum id conueniens vel necessarium fuerit. Ac eiusdem Præpositi erit, vel eorum, quibus ille facultatem dederit, admittere quidquid præterea Collegijs ad sustentationem & incrementum eorum in rebus temporalibus donaretur.*

D § *Qui disponuntur, vt ad Collegia mittantur, illi sunt, qui in domibus probationum versantur; & qui ex domibus Societatis professæ, vel domibus probationum ad studia mittuntur.*

E § *Qui negotia Collegiorum extra ea gerunt, in primis intelliguntur Procuratores, qui in summi Pontificis, vel aliorum Principum curia negotia Societatis gerunt.*

Verùm

Verùm

Verum quid ad hos & alios sumptus necessarios contribui debeat, Præpositus Generalis seruata proportione debita, per se, vel alium id statuet.

nerale constituetur, possint. At

* Generalis cum nec in suum, nec in ullorum consanguineorum suorum, nec in professe Societatis usum bona temporalia Collegiorum possit conuertere; eò purius sese in eorum superintendentia ad maiorem gloriam & seruitium Dei gerere poterit.

¶ In ijs Collegijs, quæ duodecim Scholasticos (præter Præceptores) ex proprijs redditibus

alere

di in usum illorum, qui Collegijs utiles fuerint, cuiusmodi sunt Administratores, Concionatores, Lectores, Confessarij, Visitatores, & alij Professi, vel similes persone, quæ spirituali vel temporali Collegiorum huiusmodi utilitati vacant. Sine tali etiam causa posset expendi aliquid, quod exiguum sit, cum quouis homine de Societate, mensa per diem aliquem eum excipiendo, vel modicum quid viatici, cum per Collegia in hanc vel illam partem transit, vel quid simile donando. Quod enim tam est exiguum, ut nihilum ducitur; & scrupuli eximuntur hinc quidem inhumaniter se habendi, inde verò contra Sedis Apostolicæ intentionem agendi.

¶ Cum dicitur, non posse Societate professam, vel eius Præpositum Generalem inuari redditibus Collegiorum, intelligendum est iuxta litteras Apostolicas, quod non possint in proprios ipsorum usus redditus conuertere: possunt nihilominus expen-

¶ Quamuis

G Quamuis hoc ita se habeat ; si tamen benefactores essent, qui possessionem aliquam vel redditum dare vellent, admitti illa possent ; vt tãtò maior numerus Scholasticorum, ac Præceptorum ad maius diuinum possēt obsequium sustentari .

alere possunt, ob maiorem populi ædificationem * nec petantur eleemosynæ, nec illæ, aut dona vlla oblata admittantur. **G**
Si redditus minores fuerint, quã huic numero alêdo sufficiãt ; admitti quidẽ, nõ autẽ peti aliquæ eleemosynæ possent ; nisi tanta paupertate Collegiũ premeretur, vt etiã petere, saltẽ à quibusdã, esset necessariũ. Tunc enĩ (maius diuinũ obsequiũ & vniuersale bonũ præ oculis semper habendo) peti eleemosynæ, immo & ostiatim ad tempus, quandocunque necessitas id exigeret, emendicari poterunt.

IN Caput
III.

DE Scholasticis,
qui in Collegijs
constituẽtur.

DE SCHOLASTICIS,
qui in Collegijs constituentur.
Cap. III.

A QVando
aliquis
factus esset idoneus

QVOD ad Scholasticos attinet, ad quorum institutionem Collegia assumuntur, in primis quales esse debeant, vt ad ea vel mittantur, vel admittantur, considerare in Dño oportebit.

Primũ omnium cum aliquo ex quinque illis impedimentis in Secunda Parte dictis * nullus in Collegio aliquo

legio aliquo Societatis inter Scholasticos collocari poterit. Et præter Coadiutores ad ministeria vel auxilium Collegij necessarios, reliqui huiusmodi esse debent, ut secundum rationem sperari possit, idoneos ad vineam Christi Domini nostri exemplo ac doctrina excollendam esse euasuros. Hi autem quo magis ingeniosi, bonisque moribus ornati, & sani corpore ad ferendos studiorum labores fuerint; eo magis idonei, & citius ad Collegia mitti, vel in eisdem admitti possunt.

3 Adhæc, illi solum in Scholasticos approbatos admittuntur, qui in domibus vel Collegijs ipsis probati fuerint, & biennio in varijs experimentis & probationibus exacto, ac votis cum promissione de Societatis ingressu iam emissis, ad vitam in ipsa perpetuo ducendam ad gloriam Dei admittuntur.

4 Præter hos, studia quibusdam conceduntur, qui ante biennium & probationes huiusmodi ad Collegia ex domibus destinantur (quod sic in Dño expedire videatur) aut in eisdem admittuntur; non tamen approbati Scholastici censentur,

B donec biennio exacto * & votis ac promissione illa emissis, in approbatorum numerum referantur.

DE SCHO-

missionem vel propositum Deo in ea seruiendi se dedicauerint; non

neus à Christi Vicario, ut in aliqua domo Societatis manere possit; etiã idoneus esse intelligetur, ut in Collegijs habitet.

B ¶ Si in Collegijs Societatis, Scholasticorum non superpeteret iustus numerus, qui per promissionem vel propositum Deo in ea seruiendi se dedicauerint; non

rint; non repugnabit instituto nostro, ex licentia Præpositi Generalis, et ad tempus, quod ei videbitur, alios pauperes Scholasticos, qui tale propositum non habeant, admittere: dum tamen in eis impedimenta illa, quæ in prima Parte dicuntur, non inueniantur; & huiusmodi indolem præferant, ut sperari possit, quod boni operarij vineæ Christi Domini nostri sint futuri, propter ingenium, vel aliquam institutionem in litteris, bonos mores, convenientem ætatem, & alia Dei dona, quæ in eis cernerentur ad diuinum obsequium, quod solum in ijs, quæ de Societate, et extra illam sunt, expetitur. Huiusmodi autem Scholastici in confessionibus frequentandis, in studijs, ac in forma viuendi Scholasticis Societatis conformes esse debent; quamuis & ratio vestitus diuersa, & habitatio in eodem Collegio separata sit, ita, ut qui institutum Societatis sequuntur, seorsum, & non commixti alijs externis maneant; cum eis tamen versentur, quatenus ad maiorem ædificationem, ac maius Dei ac Domini nostri obsequium Superior expedire iudicauerit.

Quãuis autem nostrorum copia suppeteret; tamẽ non repugnabit nostro instituto, si aliquis, qui propositum Societatem ingrediendi non habeat, in Collegia admittatur; si pacta cū Fundatoribus inita id exigent: si quidem ad finem, quem sibi præfigit Societas, cū huiusmodi cõditionibus Collegiũ admittere vtile censebitur, vel ob causas alias raras & nõ leuis momenti. Verũ seorsũ habitare hi, nec conuersari sine facultate Superioris, nisi cū certis quibusdã personis Societatis ad id designatis, deberent.

Paupertas autem Scholasticorum, qui de Societate
non sunt

non sint, per Præpositum Generalem, vel eum, cui suam ille potestatem communicauerit, expendetur. Et aliquando honestas ob causas, quamuis illi diuitum aut nobilium hominũ filij sint, modò suis uiuant sumptibus, nihil esse videtur, cur admitti non possint.

A Etas conueniens fore à decimoquarto ad vigesimumtertium annum videtur, si in litteris progressum aliquẽ non fecissent. Et in vniuersum loquendo, quò pluribus donis ex ijs, quæ in Societate expetuntur, præditi essent; eò magis erunt idonei, vt admittantur. Nihilominus animaduertatur, vt cum huiusmodi restrictiones, quàm laxiores simus: habeaturque diligenter deletus eorum, qui sunt admittendi, examine aliquo particulari cum eisdem antè, quam recipiantur, vtendo.

Aliqui, licet rariores, possent inter nostros, particulares ob causas & Superioris iudicio efficaces, admitti.

DE SCHOLASTICIS

admissis conseruandis.

Cap. III.

Ad conseruationem eorum qui in Collegijs sunt, in ijs quæ ad corpus, et res externas attinent, quod in Tertia Parte dictum est, sufficiet. Id tamen peculiari cura animaduertendum erit, vt temporibus valetudini corporis incommodis Scholastici non studeant, vt somno quantũ temporis satis sit, tribuant; & in laboribus mentis modum seruent.

Sic

Sic enim fiet, vt diutius in illis perseuerare tam in litteris addiscendis, quàm in eisdem exercendis ad Dei gloriam possint.

Quod attinet ad spiritualia; eadem erit ratio eorum, qui in Collegiis, & qui in Domibus admit-

IN CAPVT

IIII.

DE Scholasticis
admissis cō-
seruādis.

ASSI in aliquo particulari Rector conuenire iudicaret plus esse in his rebus concedendum ppter peculiare aliquas rationes; semper discretioni locus erit.

B § Frequentius, quàm octauo quoque die, communicare, non, nisi peculiare ob causas, & potius necessitatis,

tuntur, quandiu in probationibus versantur. Post probationem, cum studiis vacant, vt est cauendum, ne feruore studiorum intepescat solidarum virtutum, ac religiosæ vitæ amor; ita * mortificationibus, orationibus, ac meditationibus prolixis eo tempore non adeo multum loci tribuetur. Quandoquidem litteris dare operam, quæ sincera cum intentione diuini seruitii addiscuntur, & quodammodo totum hominem requirunt, non minus, quàm in illis versari tempore studiorum, imò magis Deo ac Domino nostro gratum erit.

Itaque præter sacramenta Confessionis * ac Communionis (ad quæ octauo quoque die accedendum erit) & præter Missam, quæ quotidie audient; horam vnā impendent recitando Beatissimæ Virginis officio, ac examinandis
bis

bis quotidie suis conscientis cū aliis orationibus pro cuiusque deuotione vsque ad prædictam horam explendam, si expleta non fuerit. Quæ omnia iuxta ordinationem ac iudicium maiorum tuorum, quibus obedientiam Christi loco præstare debent, facient.

4 Aliqui (cuiusmodi esse possent Coadiutores illi, qui legere non didice-

didice-
(*vt dictum est*) præscriptum orationis tempus. Et hæc omnia Superioris prudentiæ relinquētur: quamuis vnus horæ plus minus tempus ad Beatissimæ Virginis preces recitandas assumendum sit. In Scholasticis tamen, qui ad dicendum officium diuinum non tenentur, facilius suis temporibus hæc ratio commutari poterit, vt loco præcū Beatæ Virginis, meditationes, & alia spiritualia exercitia succedant (dum tamen hora in illis compleatur) idque præcipuè cum quibusdam, qui cū vno modo in spiritu non proficiant, alio cum gratia Dei magis iuuabūtur, fiet; cum facultate tamen vel ordinatione maiorum, quorum semper erit videre, num in quibusdam propter particulares causas aliud magis conueniet, vt id fiat. Habenda autem erit ratio veræ deuotionis ipsorum, vel Fūdatōris, & circumstantiarum; quæ ad personas, tempora, et loca pertinent. Iis verò, qui inexperti sunt adhuc rerum spiritualium, & in illis iuuari desiderant, aliqua ad
meditationem

cessitatis, quàm deuotionis, habita ratione, permittatur. Protrahere vltra octo dies non sine ratione etiam speciali licebit; propter quã possit etiã aliquando Missa intermitti; & in quibusdã augeri & minui

meditationem & orationem capita proponi possent, prout eis magis conueniret. Dum Missa dicitur, quandiu Sacerdos summis se loquitur, vt populus non audiat, quæ is dicit, num Scholastici possint, nec ne, recitare partem precum suarum, ad quas horam habent designatam, maiorum, vel Superiorum arbitrio id relinquetur; qui hominum, locorum, ingeniorum, & temporum habita ratione, quod ad maiorem Dei gloriam videbitur, prouidebunt.

C § Quod ad coronam vel rosarium attinet, doceantur quomodo cogitare vel meditari mysteria, quæ in eo continentur, possint; quò maiori cum attentione & deuotione se in eo exercere valeant. Et quando qui legere didicerunt, fructum vberiore in eo, quàm in precibus horariis recitandis inuenirent; iam diximus, quòd in id, quod magis conferet, illa poterunt commutari.

D § Si videretur Rectori cum Superioris facultate commodius fore aliis in festis solemnibus hanc renouationem aliquando

didicerunt) præter Missam, horam etiam vnã * recitando Rosario vel Coronæ Beatæ Mariæ Virginis' cum duplici examine quotidiano, vel aliis orationibus pro cuiusque deuotione, vt de Scholasticis dictum est, impedent.

Ad deuotionis augmentum, & ad excitandam qua Deo obstricti sunt, obligationis memoriam, & ad maiorem studentium in sua vocatione confirmationem bis annis singulis, * in festis videlicet Resurrectionis, ac Natiuitatis,

ad

nem aliquando particulari aliqua ratione fieri, posset etiam fieri. Cùm etiam de festis Resurrectionis, & Natiuitatis loquimur; simul intra eius octauas, vel totidem dies ante festa intelligatur.

E Natiuitatis, * simplicia vota, quæ iuxta formulam in Quinta Parte, capite quarto dicendam emiserunt, congruū erit renouare. Et qui ea nō emisisset, exacto biennio probationis, vt in Examine proponitur, emittet.

C Cùm ad publicas Scholas eundem erit (nam alia loca sine facultate Superiorum non petent)

F cant & redeāt * inuicem associati cum ea modestia interiori ac exteriori, quæ ad sui & aliorum ædificationem

ædificationem Coadiutor formatus: & sic consequenter potest illū statim Superior admittere in Scholasticum, ac simul in probationem ad hoc tantum, vt ad Professorum gradum, vel Coadiutorum suo tempore admittatur. Hæc consuetudo facit, vt quamuis Paupertatis votum sit emissum, bona tamen temporalia haberi possint ad certum vsque tempus, quod Superiori intra probationis spatium videbitur.

F **¶** Rectoris erit, designare cuique socium; qui huiusmodi esse debet, vt vterque alterius opera magis proficere possit.

E **¶** Quod autem promittit Scholasticus in Societate, est, in eius corpus ingredi, vt statim obseruet Castitatem, Paupertatē, & Obedientiā actu, iuxta Societatis consuetudinem; siue admisus sit, vt post absoluta studia sit Professorus, siue Coadiutor forma-

F **IN CAPIT**

2   CONST. PARS III.

ædificationem conueniat; & eorum colloquia cum Scholasticis externis sint solùm de rebus ad litteras vel profectum spiritus pertinentibus; prout ad maiorem Dei gloriã omnibus vtilius fore iudicabitur.

DE DOCTRINA, CVI
Scholastici Societatis studere
debent. Cap. V.

CVM doctrinæ, quæ in hac Societate addiscitur, hic scopus sit, suis & proximorum animis Dei fauore aspirante prodesse; hæc erit in vniuersum &

IN CAPVT
V.

DE profectu in
litteris.

A **S**UB litte-
ris huma-
nioribus Rhetori-
ca etiam præter
Grammaticam in-
telligenda est.

in particularibus personis men-
sura, ex qua quibus facultatibus
addiscendis nostri incumbere,
& quòusque in eis progredi de-
beant, statuatur. Et quia genera-
tim loquendo, * litteræ huma-
niores diuersarum linguarum,
Logica itidem, Naturalis ac Mo-
ralis Philosophia, Metaphysica,
& Theologia tam quæ Scholasti-
ca, quàm * quæ Positiua dicitur, B
& sacra

B **S**i in Collegiis tempus non suppeteret ad Concilia,
Decreta, Doctores sanctos, & res alias morales legendas;
postquàm ex eis egressi fuerint, vnusquisque priuato stu-
dio cum approbatione suorum Superiorum id posset effi-
cere; præsertim si in doctrina Scholastica solida iecerit
fundamenta.

& sacra Scriptura ad id iuuant;

C * harum Facultatum studijs operam dabunt qui ad Collegia mittuntur; & quidem maiori cum diligentia illis vacabunt, quæ ad finem prædictum, habita ratione temporis, loci, & personarum, & cæt. supremus Moderator studiorum magis in Domino conuenire iudicabit.

2 Ad particulares personas descendendo, * quid hi, vel illi addiscere debeant, Superiorum prudentiæ relinquetur. Qui tamen indole ingenij præditus esset, quo in dictis facultatibus solidius fundamentum iaceret, eorum utiliore faceret.

3 De tempore alicui ex his Scientijs impendendo, & quando ad vltiores sit progrediendum, Rector adhibita examinatione conuenienti considerabit, & statuet.

4 Sequantur in quauis facultate securiorem & magis approbatam doctrinam, *modi esset aliquis Sacerdos ad audiendas confessiones, & cæt. Et hi, ac alij, in quibus propter ætatem prouectio-*

fundamenta.

C ¶ *Iuxta modum ætatis, ingenij, propensionis animi, & institutionis in litteris vniuscuiusque, vel communis boni, quod speraretur, posset in his omnibus facultatibus, vel aliqua, aut pluribus earum quis exerceri. Qui enim in omnibus non posset, curare deberet, vt in aliqua earum excelleret.*

D ¶ *Aliqui ad Collegia mitti posset, non quod speretur doctos eos esse euasuros iuxta eum modum, de quo dictum est; sed potius, vt alios subleuent; cuius-*
F ij *rem vel*

rem vel alias causas sperari non potest, quòd in omnibus his facultatibus magnum facturi sint progressum, conueniet, ut iuxta Superioris præscriptum in ijs studijs, quibus vacare poterunt, occupentur; & in linguarum peritia, & in ijs, quæ ad doctrinam confessionibus vtilem pertinent, & demum in ijs, quæ ad commune animarum bonum commodiora sunt futura, proficere curent.

E In libris ethnicis litterarum humaniorum nihil, quòd honestati repugnet, prælegatur; Reliquis ut spolijs Aegypti Societas uti poterit. Christianorum opera quamuis bona essent, si tamen malus fuerit author, legenda non sunt; ne ad authorem aliqui afficiantur. Et conuenit, ad particularia descendendo, qui libri sint prælegendi tam in humanioribus, quam in alijs disciplinis, qui vero prælegi non possint, constituere.

doctrinam, * & eos authores, **E** qui eam docent: cuius rei penes Rectorem (qui, quod statuatur in vniuersa Societate ad maiorem Dei gloriam, sequuturus est) cura sit.

QVOMODO IVENTVR

Scholastici ad has facultates bene addiscendas. Cap. VI.

VT autem Scholastici plurimum in his facultatibus proficiant; in primis animæ puritatem custodire, ac rectam studiorum intentionem habere conentur,

mentur; nihil aliud in litteris, quàm diuinam gloriã, & animarum fructum quærentes; & in suis orationibus gratiam, vt in doctrina proficiant ad hunc finem, crebro petant.

2 Præterea serio & constanter animum studijs applicare deliberent, sibi que persuadeant, nihil gratius se Deo facturos in Collegijs, quàm si cum ea intentione, de qua dictum est, studijs se diligenter impendant. Et licet nunquam ad exercenda ea, quæ didicerint, perueniant, illum tamen studentium laborem ex obediẽtia & charitate (vt par est) susceptum, opus esse magni meriti in cõspectu diuinæ ac summæ Maiestatis, apud se statuunt.

3 Impedimenta etiam remouentur, quæ à studijs animum auocant, * tam deuotionum ac mortificationum, quæ vel nimis vel sine ordine debito suscipiuntur, quàm curarum* & exteriorum occupationum, quæ domi in officijs

incumberet, videretur; relinquetur Superioris prudentiæ, vt statuatur quantum in ijs progredi oporteat.

B ¶ Adiuuare eos, quibus huiusmodi officia operosa commissa sunt, aliqua hora, nihil prohibet. Verum onus ipsorum officiorum sumere, potius Coadiutorum est, quæ ad Scholasticos subleuandos in Collegijs constituentur.

F iij C ¶ Ea de

IN CAPVT VI.

Quomodo iuuetur Scholastici ad has disciplinas bene addiscendas.

A ¶ Hoc in genere dictum sit. Caterum si alicui necessarium esse, vt deuotioni & mortificationi

C § Ea de causa in ijs, qui ad sacros ordines promoti nō sunt, cōgruū erit, si promotio differatur, ne impedimētū ipsis præstet, donec ad finem studiorū accedant; necessitatis tamen saepe occurrētis ratione dispensari aliquādo opus est.

Huiusmodi erga proximos functiones aliqui, qui studia sua iam absoluerint, vel ad id ipsum mittuntur ad Collegia, explere poterunt: sicut etiam ad domestica officia Collegij ob-eunda, quæ maiore occupationem secum afferunt, esse aliquos oportet, qui primaria intentione studijs non vacent: cuiusmodi sunt Coadiutores temporales, vel aliqui, qui probationis, & non studij gratia in Collegijs agunt.

officijs domesticis, & foris in colloquijs, * confessionibus, atque alijs erga proximos functionibus assumuntur: quatenus ab eis declinari in Domino poterit. Est enim consultum, quòd alijs postea vtiliores cum doctrina, quam didicerint, se præbeant, huiusmodi exercitia (licet pia) donec studia sint absoluta, differri; quandoquidem non deerunt alij qui ea interim exerceant. Et hæc quidem omnia maiori cum desiderio obsequij & gloriæ diuinæ fiant.

In disciplinis ordo seruandus est, vt prius in latina lingua solidum iaciant fundamentū, quàm Artium liberalium; & in ijs, antequàm Theologiæ Scholasticæ, & quidem in hac, antequàm Positiuæ studijs se dedant. Sacræ Scripturæ vel eodem tempore, vel postea addisci poterunt.

* Linguae

D § Conuenio

D * Linguae vero illae, in quibus
 § scriptae vel versae fuerunt, prius,
 aut posterius, ut Superiori pro
 varietate causarum occurrentium,
 ac diuersitate personarum vide-
 bitur, disci poterunt. Itaque hoc
 eius prudentiae relinquetur. Sed
 si linguarum studio nostri va-
 cant, inter caetera, ad quae discen-
 tium intentio feratur, illud sit,
 ut versionem ab Ecclesia appro-
 batam defendant.

E * Scholastici omnes lectiones
 § publicorum Professorum iuxta
 Rectoris Collegij arbitrium au-

F diaut: * quiquidem Professo-
 res siue de Societate illi sint,

siue
 modi eis timeretur, dispensare Superior poterit; ut ei
 studio, quando ad commune vel particulare bonum con-
 ueniet, se dedant.

E § Si in aliquo aliud conueniret, Superior sua pru-
 dentia id considerabit; & dispensare poterit. Et quod de
 publicis lectionibus dicitur, priuatas, cum necessariae vel
 utiles domi vel extra Collegia fuerint, non excludit.

F § Nullus de Societate sine approbatione & faculta-
 te Praepositi Praeuenientialis (praeterquam in classibus infe-
 rioribus, vel ad tempus necessitatis gratia) publice legat.
 Qui tamen talentum ad id sortiti, ac praesertim qui iam

F iiij   Studijs

D § Conuenit in
 Theologiae facul-
 tate esse ad gra-
 dum aliquem pro-
 motos, vel in ea
 mediocriter eru-
 ditos, & qui Do-
 ctorum saetorum,
 & Ecclesiae deci-
 siones intelligant;
 ut illis linguarum
 studium utile sit,
 & nihil noceat.

Verum si aliqui
 tam humiles & in
 fide firmi cernerentur,
 ut a studio lin-
 guarum nihil incō-

studijs perfunditi sunt, in prælegendō (si res maioris momenti aliud non exigerēt) possent exerceri.

G ¶ Quamuis hoc ita se habeat; scribere tamen in eis non debent. Cōstet vero eorum ratio ei, qui Bibliothecæ præfētus est.

H ¶ Quod ad repetitiones attinet, curet Rector, ut certis quibusdā horis in scholis vel

domi stant, vno quidem repetente, et alijs audientibus; & quæ difficilia occurrerint, mutuò proponentibus; et si quid erit, de quo constituere inter se non possint, Magistrum adeant. Curabit etiam, ut disputationes & reliquæ exercitationes scholasticæ, quæ iuxta modum disciplinarum, quæ tractantur, conuenire iudicabuntur, non omittantur.

I ¶ Videant Superiores, num conueniat Scholasticos classium inferiorum libros papyraceos habere, ut scribant in eis lectiones, & inter lineas; & ad marginem, quod

siue externi, optādū est, ut docti, diligentes, & assidui, & profectus studētū tam in lectionibus, quàm in alijs litterarijs exercitationibus studiosi sint.

Bibliotheca communis, si fieri potest, in Collegijs habeatur; cuius clavis illis, qui iuxta Rectoris iudicium habere debebūt, tradatur. Præterea * quisque libros qui necessarij ei fuerint, habebit.

Scholastici in audiendis lectionibus sint assidui, & in eis præuidendis diligentes, & * postquam eas audierint, repetendis, ijs, quæ non intellexerint, interrogandis, * alijs vero, quæ oportuerit, adnotandis; quò in posterum

sterum memoriae defectui consulatur.

9 Rector autem Collegij id curæ habeat, ut videat, num magistri, & discipuli suum in Domino officium faciant, nec ne.

10 Cum perutilis sit (præsertim Artiũ, ac Theologiæ Scholasticæ studiosis) disputandi vsus; intersint Scholastici ordinarijs Scholarum, ad quas accedunt (licet non sint sub cura Societatis) disputationibus; & singulare sui specimen in doctrina præbere, modeste tamen, curent. Conuenit etiam singulis Dominicis, vel aliquo alio die hebdomadæ in

Collegio nostro aliquem ex quauis Classe, Artium, & Theologiæ studiosorum a Rectore designatum à prandio (si aliqua ex causa peculiari impedimentum non accideret) aliquas positiones tuendas suscipere; quæ pridie eius diei sub vesperum valuis Scholarum (quò ad disputandum vel audiendum, qui vellent, conuenirent) essent affigendæ; quibus breuiter ab eo, qui responsurus est, confirmatis, argumentari ex externis vel domesticis liceat cuicumque libuerit: aliquis tamen præsit oportet, qui argumentantes dirigat; & ex ea concertatione eliciat declaratque ad audientium vtilitatem doctrinam, quæ

tenenda

quod oportebit, annotent. Prouentiores in humanioribus litteris et alijs facultatibus chartam secum ferant ad ea, quæ audiverint, vel eis occurrerint notatu digna, annotanda; ac postea maiori cum ordine digesta transferent in libros papyraceos, quæ in posterum conservata velint.

K § De

tenenda sit; qui signum etiam det finiendi ijs, qui disputant, ac tempus sic distribuatur; ut omnibus, quoadeius fieri poterit, disputandi locus detur.

Præter hæc duo disputationum prædictarum genera, quotidie aliquod tempus designandum, quo in Collegijs præside aliquo, ut diximus, disputetur; ut ea ratione & ingenia magis exerceantur, & difficilia, quæ in his facultatibus occurrent, magis ad Dei gloriam elucidentur.

Qui litteris humanioribus vacant, sua etiam statuta tempora ad conferendum & disputandum de ijs, quæ pertinent ad studia illa, coram aliquo, qui eosdem dirigere possit, habebunt: & Dominicis, vel aliis constitutis diebus alternatim vel suæ facultatis positiones a prandio tuebuntur, vel se in componenda soluta oratione, aut carmine exercebunt; siue id ex tempore proposito ibidem themate ad explorandam promptitudinem fiat; siue domi composita de re prius proposita illic publicè legantur.

* Omnes quidem, sed præcipue humaniorum litterarum studiosi latinè loquantur communiter; & memoriæ quod a suis Magistris præscriptum fuerit, com-
 K ¶ De repetitionum, et disputationum, & latinè loquendi exercitationibus si quid propter circumstantias locorum, temporum, & personarum mutari debeat; hoc iudicandum prudentiæ Rectoris (facultate a suo Superiore saltem in genere accepta) relinquatur.

L commendēt, * ac stylum in compositionibus diligenter exercent; nec desit, qui eisdem corrigendis operam suam impēdat. Licebit etiam nōnullis iuxta Rectoris arbitriū præter eos auctores, qui præleguntur, quosdam etiam alios priuatos studio legere; & singulis hebdomadis die aliquo designato vnus ex prouentioribus à prædico orationem latinam aut græcam de re aliqua ad ædificationem domesticorum & externorum pertinēre, qua ad perfectiora in Domino animentur, habeat.

14 Præterea Artium & Theologiae studiosi potissimum, sed & reliqui * suum habeant priuatū studiū & quietum, quo melius & exactius

rint. Conferet etiam in memoriā eis reducere, quòd, cum ad domos venerint, studijs absolutis, in omnibus facultatibus, quibus operam dederint, sunt examinandi.

M ¶ In hoc priuato studio possent (si Rectori videretur) commentarium aliquem videre. Quādiu autem audiunt, ferè vnus, & is quidem selectus esse deberet. Possent etiam scribere quod profuturum magis censeretur.

N ¶ Si

L ¶ Ut Scholastici magis in studijs promoucant, bonum esset aliquos eruditione pares designare, qui sancta emulatione se inuicem prouocent. Iuuerit etiam interdū mittere ad Præpositū Prouincialem, vel Generalē aliquod suorum studiorum specimen nunc huius, nunc illius, ut compositionum, si litterarum humaniorum; vel conclusionum, si Philosophie vel Theologiae studiosi fue-

& exactius ea, quæ tractata sunt, intelligant.

Vt reprimi oportet quorundam cursum plus æquo concitatum in studijs; ita mouendi, incitandi, & animandi ad studia sunt alij, quibus id necessarium est; quod vt melius præstare possit Rector, intelligat oportet per se, & per aliquem alium, cui Syndici, vel Visitatoris Scholasticorum curam ipse dederit, quomodo Scholastici suum officium faciant.

N ¶ *Si aliquis non aptus ad studia, sed ad alia ministeria idoneus videretur; posset intra Collegia vel domos Societatis in ijs occupari, quæ conuenire viderentur: si ad vtrunq; inutilis esset, & in Scholasticum fuisset admissus, dimitti à Societate posset: nihilominus æquū erit, vt Rector re bene considerata, ad Prouincialem vel Generalem id referat; & quod sibi præscriptum fuerit, exequatur.*

* Quòd si animaduerneret aliquem in studijs tempus inutiliter terere, quòd nolit, aut certè non possit progressum in litteris facere; expedit illum ab eis remouere, & eius loco alium, qui ad scopum diuini seruitij in Collegijs præfixum magis proficiat, constituere.

Absoluto studio alicuius facultatis, eandem priuatim repetere conueniet, authorem vnum aliquem, vel plures, quàm prius, iuxta Rectoris arbitrium legendo. Poterit autem ex ijs, quæ ad eam facultatem pertinent, si eidem Rectori visum fuerit,

* in scripta

○ ¶ *Huiusmodi*

○ *in scripta breuius, distinctius, & accuratius redigere ea, quæ prius in lectionum decursu scripserat, cum minori doctrina præditus erat, quàm peracto studiorum curriculo.

17 Suis constitutis temporibus se ad publicos actus examinationum ac responsionum præparèt; & ad gradus consuetos, qui per diligentem examinationem digni inuenientur, promoueri poterunt. Loca tamen certa, vt ab omni ambitionis specie atque ab aliis affectibus parum temperatis recedant, quamuis ea in Vniuersitate, vbi gradum accipiunt, dari soleant, non accipiant; sed simul omnes extra numerum se constituent; nec sumptus, qui pauperes non deceant, in gradibus huiusmodi faciant; ad quos sine humilitatis detrimento, non ob aliud, sit, quod quæritur. Et quamuis huiusmodi libelli rerum excerptarum, vel priorum conceptuum, vel alia scripta qualibet fiant; intelligi tamen oportet, à nemine libræ ullum sine examinatione & approbatione speciali Præpositi Generalis, vt dictum est, publicari debere.

○ ¶ Huiusmodi scripta fieri nõ debēt, nisi ab ijs, qui maiori doctrina & clariori ingenio & iudicio pollent: & reliqui horum labore frui poterunt. Conueniret etiam à Magistro ea approbari. Alij annotationibus præceptoris iuuari possent, & suis etiam notatu dignioribus. Cõferet autem ad vsum, vt suas notas in margine, & indicem præterea habeant rerum, de quibus in huiusmodi scriptis agitur, vt facilius inueniri possent.

IN CAPVT

ob aliud, quàm vt possint proximis ad Dei gloriam esse vtiliores, promoueri debent.

Num autem his, qui iam studiorum suorum cursum peregerunt, prælegere priuatim, vel publicè ad suam, vel aliorum vtilitatem conueniat; penes Superiorem id erit iudicium, qui quod magis in Domino expedire videbitur, statuet.

DE SCHOLIS COLLE- giorum Societatis.

Cap. VII.

IN CAPVT
VII.

DE Scholis Col-
legiorum So-
cietatis.

A ¶ **R**epositi
Genera-
lis erit, vbi huius
modi scholæ habē-
dæ sint, statuere.

HABITA ratione nō solùm i
profectus in litteris Schola-
sticorum nostrorum, sed etiam
profectus in litteris & moribus
externorum, quos in nostris Col-
legijs instituendos suscepimus,
* Scholæ publicæ, vbi cōmodè
id fieri poterit, aperiantur, sal-
tē in disciplinis humanioribus.
* In grauioribus autem discipli-
nis

B ¶ Et etiam iuxta quòd commodè id poterit Societas.
Nostra tamen mens hæc esset, vt in Collegijs cōmuniter
litteræ humaniores ac linguarū, & doctrina Christiana,
& si opus esset, lectio aliqua de casibus conscientie præ-
legeretur: si verò sit, qui commodè concionetur, aut con-
fessiones audiat, id etiam vt fiat; & de scientijs supe-
rioribus

nis pro locorum, in quibus Collegia fuerint, ratione, semper, quid Deo gratius sit, ante oculos habendo, aperiri poterunt.

Teneatur in huiusmodi Scholis is modus, quo externi Scholastici in ijs, quæ ad doctrinam Christianam pertinēt, bene instituantur; cureturque quoadeius fieri poterit, vt singulis mensibus ad sacramentum Confessionis accedant, & verbum Dei frequenter audiant, & demum cum litteris mores etiam Christianis dignos hauriāt. Et quia ī particularibus multū varietatis esse oportebit, pro varietate locorum, & personarum singula persequi non est huius loci. Id tamen dictum sit,

C * in quouis Collegio regulas, quæ ad omnia necessaria descendant, constitui debere. Hoc tamen commendatū hoc loco vo-

D lumus, * ne externis Scholasticis correctio, quoad illis opus erit, desit; quæ tamen per aliquem de ipsa Societate exercenda non erit.

Cum tam proprium sit nostræ professionis, nullum temporale præmium accipere pro spiritualibus ministerijs,

rioribus non agatur; sed ad eas ad discendas ab his Collegijs, ij qui in humanioribus litteris profecerint, ad Vniuersitates Societatis mittantur.

C Ex regulis Collegij Romani alijs quod cuique conueniet, accommodari poterit.

D Ad hoc ubi corrector haberi poterit, habeatur; ubi non poterit, excogitetur modus, quo castigentur, vel per aliquē ex ipsis Scholasticis, vel alia conuenienti ratione.

E Vbi

ministerijs, in quibus iuxta nostrum institutum in-
proximorum auxilium occupamur: non conuenit
vllam Collegij dotationem admittere, per quam

E ¶ *Vbi Pre-*
positus Generalis,
vel Societas cu-
ram susciperet ali-
cuius Vniuersita-
tis; non repugna-
ret huius Constitu-
tionis intentioni,
vt sese ex conse-
quēti obligaret ad
lectiones illius or-
dinarias, quamuis
intēr illas aliqua
Theologicę essent.

IN CAP-
substantatione, qui communi bono Collegiorū ser-
uiunt, vel propter illud student, dotatio, quam
Fundatorum charitas assignare ad gloriam
diuinam solet, admittatur.

ad dandum Concionatorem, aut
Confessarium, * aut Lectorem *E*
aliquem Theologiæ, Societas ob-
ligetur. Quamuis enim æqui-
tatis & gratitudinis ratio nos
ad seruiendum cum maiori dili-
gentia in dictis ministerijs, quæ
nostri instituti sunt propria, mo-
ueat, in Collegijs quæ maiori cū
liberalitate & deuotione funda-
ta sunt: non tamen sunt recipi-
endæ obligationes vel conditio-
nes, quæ synceritatem impedi-
ant nostri in procedendo modi,
qui est, dare gratis, quæ gratis
accepimus: quamuis pro eorum

DE SCHO-

CVM DECLA. C. VIII.
DE SCHOLASTICIS

97

instituendis in iis, quæ ad proximos suos iuuandos pertinent. Cap. VIII.

1 **S**COPVM illum intuendo, ad quem studia Societatis diriguntur, sub ipsorum finem cōgruum erit, vt ad arma spiritualia in proximorum auxilium tractāda assuescere incipiant. Quamuis enim id propriè magis & diutius in domibus fiat, poterit tamen in Collegiis inchoari.

2 Primùm illi, qui iuxta Superioris iudicium ad sacros ordines erunt promouendi, in ratione Missæ dicendæ, vt præter intelligentiam, & deuotionem internam, decentem etiam habeant exteriorem modum ad audientium ædificationem, instituantur; & ceremoniis eisdem omnis Societas, quantum fieri potest, utatur: in quibus vsus Romanum vt magis vniuersalem, & quem peculiari quadam ratione Sedes Apostolica amplexa est, quantum patietur regionum varietas, sequetur.

3 In concionibus etiam, & A * sacris lectionibus eo modo proponendis, qui ædificationi populi conueniat (qui à scholastico diuersus est) se etiam exerceant, stude-

IN CAPVT
VIII.

DE Scholasticis
instituendis in ijs,
quæ ad proximos
suos iuuādos
pertinent.

AG INTER le-
gendū, præ-
ter interpretatio-
nem, aduertendum

G est,

est, vt aliqua, quæ ad mores et vitam Christianã iuuent, attingantur. Et hoc fiet etiam in classibus Collegij, multò vero impensius, cum populo prælegitur.

B ¶ Cõferet, uidiſſe Euangelia to

ro anno occurrentia, peculiari studio adhibito, quod ad concionandi rationem deſinetur; & aliquid ex ſacra ſcriptura, vt populo prælegatur: præuidiſſe etiam quod ad vitia pertinet, & in eorum detestationem inducit, & remedia eiſdem applicanda; ſicut econtrariò quæ ad præcepta, ad virtutes, ad bona opera pertinent; tũ ea, quæ mouere poſſint ad illa amanda, & media etiam ad eadem conſequenda. Et hæc in compendium, ſi fieri poteſt, redacta vttiliora eſſe ſolent; ne tam multis libris opus ſit.

C ¶ Huiuſmodi media ſunt, uidiſſe præceptiones, quas de modo concionandi illi tradunt, qui bene hoc munus obierunt; & bonos audire concionatores; & ſe in concionibus domi aut in monaſterijs exercere; bonum habere correctorem, qui de erroribus admoneat tum in rebus, quæ dicuntur, tum in voce, tonis, geſtibus, & motibus. Reſleat & ipſe conſiderationem ad ea, quæ dixit; quò magis vndecunque iuuetur.

D ¶ In

ſtudeantque ad id munus obeundum linguam populo vernaculam bene addiſcere. * Res etiam alias uidiſſe oportet, & præ manibus habere, quæ ad hoc officium vttiliores futuræ ſunt; ac demum, vt melius & cum maiori fructu animarum id munus obeant, * omnibus medijs vtantur, quibus cõmodè iuuari poſſint.

D * In mini-

4 In ministerio etiam Sacra-
D mentorū * Confessionis, & Cō-
 munionis sese exercent; & non
 solum quod ad ipsorum, sed etiā
 quod ad pœnitentium, & com-
 municantium officium pertinet,
 vt bene ac vtiliter ad Dei gloriam
 ea percipiant, & frequentent, per
 spectum habere, ac exequi curēt.

E * Ad exercitia spiritalia alijs
S tradenda, postquam quisque in
 se ea fuerit expertus, assuescant;
 & dent operam omnes, vt & eo-
 rum reddere rationem, & in hoc

armo-
 quarundā absolutionū, quæ occurrunt; ac breuem interro-
 gandi methodum de peccatis, & eorum remedijs; & in-
 structionem ad bene ac prudenter in Domino sine damno
 suo, & cum proximorum vtilitate hoc officium exercen-
 dum: & aliqua confessione audita, præsertim in princi-
 pijs, Confessarius apud se consideret, num in re aliqua de-
 fecerit; vt in posterum caueat.

E ¶ Possent ad exercitia alijs tradenda assuescere, non-
 nullis ea tradendo, in quibus minor iactura esse possit; si-
 quid erretur; & conferre cum aliquo magis exerci-
 tato suum procedendi modum, bene annotando quod ma-
 gis vel minus conuenire deprehenderint. Cùm uerò exer-
 citiorum ratio redditur, non solum id agatur, vt alijs sa-
 tis fiat, sed etiam vt in illis desiderium excitetur, vt eis-

D ¶ In confes-
 sionibus præter stu-
 dium scholasticū,
 et casuū conscien-
 tiæ, præsertim Re-
 stitutionis, conue-
 nient compendium
 aliquod casuum,
 & censurarū, quæ
 reseruantur, habe-
 re (vt videat quò
 pertingat ipsius iu-
 risdictio) & simul
 formulas, quæ mi-
 nus vsitate sunt,

dem iuuari velint.

In vniuersum autem loquendo, quæ ad primam hebdomadam pertinent, tantum tradantur.

Quando verò omnia tradentur, raris hominibus, vel qui de vitæ suæ statu deliberare velint, tradi oportebit.

F ¶ Iuuerit etiam in compendium redactam habere explicationem rerum ad fidem & vitam Christianam necessariorum.

G ¶ Aliud etiã compendium de modo iuuandi ad bene moriendum vtile erit: vt memoria renouetur, quando sanctum hoc officium exercendum erit.

armorum spiritualiũ genere tractando (quod Dei gratia ad ipsius obsequium tantopere cõferre cernitur) dexteritatem habere possint.

* Studium etiam congruum in modo tradendæ doctrinæ Christianæ, qui sit captui puerorum ac rudium accommodatus, adhibeatur.

Vt in superius dictis proximi ad bene viuendum iuuantur: ita curandum est, vt ea, quæ ad bene moriendum illis cõferunt, percipiantur; quique modus in eo tempore, in quo tantum est momenti ad finem vltimum æternæ fœlicitatis consequendum, vel ab ea excidendum, teneri debeat, intelligatur.

In vniuersum loquendo, edoceri eos conuenit, quem modum tenere oporteat huius Societatis operarios, qui in tam varijs mundi regionibus, cumque tam diuersis hominum generibus versari debent, anteuertendo incommoda, quæ possunt accidere; & emolumenta, quæ ad maius Dei seruitium

seruitium conferunt, captando, omnibus rationibus adhibitis, quæ possunt adhiberi. Et quamuis hoc sola vnctio sancti Spiritus, & ea prudentia, quam communicare solet Dominus illis, qui in diuina sua Maiestate confidunt, docere possit; via saltem aliquo modo quibusdam documentis, quæ iuuent, & ad effectum diuinæ gratiæ disponant, aperiri potest.

DE SCHOLASTICIS
à studio litterarum educendis. Cap. IX.

IN Caput
IX.

DE Scholasticis
à studio litterarum educendis.

A * **E**X Collegijs nõnulli propter causas in secunda Parte dictas, & modo inibi explicato educuntur; vt alij, qui ad diuinũ seruitium magis proficiant, eisdem succedant. Eadem siquidem in hac parte domorum, & Collegiorum est ratio.

2 Aliqui etiam aliquando educuntur, quòd ipsis ad maiorem in spiritu vel in litteris profectũ

alio modum dictum est; sed tamen dispensari in tempore septem annorum, idque prorogari possit; cum huiusmodi Scholastici exemplo vitæ suæ, magnæ adificationis essent, ita, vt vel magnum Dei obsequium ab eis expectaretur, vel vtiles esse Collegio viderentur.

A § **A**LIJ educuntur post septem annos, ij videlicet, qui ad collegia admissi sunt ad id tempus, absq; eo quòd constituerint ingredi Societatẽ, quemad-

alio transferri, vel quòd ad vniuersale bonum Societatis conueniat; vt accideret, si, qui Artium curriculum in aliquo Collegio emensus esset, vt easdem alibi prælegeret, ante Theologiæ studium educeretur. Et idem dictum sit, si qua in re alia ad maius Dei obsequium & gloriam essent occupandi.

Communis autem modus educendi Scholasticos ex Collegio aliquo, vbi omnes prædictæ Scientiæ traduntur, tunc erit; cùm quisque studia sua iam absoluerit, peracto Artium curriculo, & quatuor annis Theologiæ studio impensis. Et sub huius temporis finem suarum esse partium Rector intelligat, Præpositum Generalem, vel Prouincialem admonere, & quantum hi profecerint, referre; ac postmodum quod ei præscriptum fuerit ad Dei gloriam, exequetur.

DE G V B E R N A T I O - ne Collegiorum.

Cap. X.

S V P R E M A M curam vel superintendentiam Collegiorum iuxta Sedis Apostolicæ litteras professâ Societas habebit. Cùm enim quidquam priuatae vtilitatis ex redditibus quærere, vel in suum vsum conuertere non possit; est valde probabile, quòd maiori cum puritate ac spiritu constantius ac diuturnius procedet, in ijs, quæ ad bonum regimen Collegiorum ad maius Dei ac Domini nostri obsequium

quium prouideri conuenit.

2 Præter id autem, quod ad Constitutiones, & dissolutionem, vel alienationem huiusmodi Collegiorum pertinet, vniuersa potestas & administratio, & (vt in genere dicatur) huius superintendentiæ executio penes Præpositum Generalem erit, qui finem illum, ad quem Collegia & Societas tota contendit, præ oculis habens, melius, quid eisdem cõueniat, intelliget.

3 Per se ergo, vel per alium, cui suam facultatem cõmunicauerit in hac parte, Præpositus Generalis

alis Rectorem, * vt præsit cuicumque Collegio, aliquem ex Coadiutoribus Societatis constituet; qui Præposito, Prouinciali, vel cui Generalis præscripserit, rationem sibi assignati muneris reddet. Et penes eundem erit Præpositū, Rectorem amouere, taliq; cura, prout ei conuenientius in Domino videbitur, liberare.

4 Curandum est autem, vt ille, cui Rectoris officiū imponitur, magni sit exēpli, magnæ ædificationis, magnæ etiā mortificationis in omnibus prauis inclinationibus, & in Obediētia præcipuè, ac humilitate probatus; qui do-

G iiij num

IN CAPVT X.

DE gubernatione Collegiorum.

A ¶ HOC nõ prohibet, quin Professus aliquis ad visitandas vel reformatas alicuius Collegij res missus manere in eo possit, vel omnibus alijs ad tempus præesse, vel aliter; vt magis conuenire ad Collegij vel ad vniuersale bonum videretur.

B ¶ Sicut

nū etiā discretionis habeat, ad gubernandū idoneus, in rebus agēdis versatus, in spiritualibus exercitatus sit; qui seueritatē suo tēpore & loco cū benignitate miscere nouerit; qui sollicitus, qui patiēs laborum, qui etiam in litteris eruditus sit; & demum eiusmodi, cui confidere, cuique suam potestatem tutò communicare Præpositi superiores possint; quandoquidem quo hæc potestas maior erit, eò melius regi Collegia ad maiorem Dei gloriam poterunt.

Rectoris officium erit, in primis oratione & sanctis desiderijs totum Collegium velut humeris suis

B ¶ Sicut curare, vt obseruentur omnino Cōstitutiones, ita & in eisdē dispensare (quando eam fuisse mentem illius, qui eas condidit, in re aliqua particulari iudicaret iuxta euentus rerum, & necessitates, maius commune bonum intuendo) ad Rectorem, ac-

cepta à suis maioribus potestate, pertinebit.

C ¶ Ad ea, quæ dicta sunt, reducitur cura conueniens amicos

sustinere; Deinde curare, * vt Constitutiones obseruentur, omnibus Collegialibus cum omni sollicitudine inuigilare, eosdemq; ab ijs, quæ nocere possint domi & foris, defendere; tum præueniēdo, tum etiam, siquid mali accideret, remedium adhibendo; vt ad singulorum & vniuersale bonū conuenit; vtque in virtutibus & litteris proficiant, curando; sanitatem eorum, * & bona etiam Collegij tā stabilia, quàm mobilia conseruando; eos, qui officia gerant domestica, prudenter consti-

constituendo; & quomodo suis fungantur officiis, considerando; & , prout in Domino conuenire iudicabit, vel in eisdem ministeriis detinendo, vel ab iisdem

amicos conseruandi, & ex aduersarijs beneuolos reddendi.

remouendo: Et generatim loquendo, curet, vt quæ in superioribus capitibus dicta sunt, quæ quidem ad collegia spectant, obseruetur. Memor sit etiam subordinationis integrè obseruandæ in Obedientia, nõ solum ad Generalem, sed ad Prouincialem quoque, certiore eum, de quibus oportet, reddendo; ad eumque referendo, quæ maioris erunt momenti; & quæ ab ipso iniuncta fuerint (quandoquidem ipsum Superiorem habet) exequendo; vt æquum est ad se referri, sibi que obedientiam præstari ab iis, qui in Collegio degunt: Qui quidem Rectorem suum magnopere reuereri ac venerari, vt qui Christi Domini nostri vices gerit, debebunt; liberam sui ipsorum rerumque suarum dispositionem cum vera obedientia

D ipsi relinquendo: * nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam tenendo, quam ei aperire (vt in Examine dictum est) suis constitutis temporibus, & sapius, si causa aliqua id posceret, oportebit; non repugnando, non contradicendo, nec vlla ratione iudicium proprium ipsius iudicio contrarium demonstrando; vt per vnionem eiusdem sententiæ & voluntatis, atque per debitam submissionem melius in diuino obsequio

D ¶ Res clausa intelligitur ianua, vel arca, & cæc.

E ¶ Ido-

quo

quo conferuentur, & progrediantur.

Ad bonam domus gubernationem non solum nu-
merum necessarium officialium

E ¶ *Idonei sunt intelligendi habitatione tum sufficientia personarum, tum occupationum. Quæ enim officia multum occupationis secum ferunt, valde occupatis in alijs rebus minime conuenirent: & quia quibusdam experientia, vt bene fiant, necessaria est; non facile mutari deberent.*

F ¶ *Ex regulis cuique videnda essent singulis hebdomadis illæ, quæ ad ipsum pertinent.*

G ¶ *Si tanta non esset copia homi-*

num; vnus plura officia sustinere posset. Sic Minister, & superintendens dictus curam habere possent eorum, quæ ad Rectorem, vel Nouitios pertinent, & cat.

merum necessarium officialium Rector prouideat; sed, * vt idonei sint, quoadeius fieri poterit, ad suas functiones, curet: * cuiusque suas regulas, vbi, quæ ad singulorum officia pertinent, contineantur, tradat: & ne se hic in illius officium ingerat, videat. Præterea, vt eis prospicere de subsidio, si necessarium id fuerit, debebit; ita, cum tempus vacuum illis fuerit, vt vtiliter illud impendant diuino seruitio, curet.

Inter officiales Rectori necessarios, in primis Minister idoneus, qui Vicerector, vel Magister domus sit, & omnibus, quæ ad bonum vniuersale pertinent, prouideat, est diligendus. Syndico etiã ad exteriora obseruanda, * & aliquo, cui rerum spiritualium cura sit, & duobus aliis, vel pluribus, quorum prudentiæ & probitati

H ¶ *Sic*

bitati multum confidat, opus est; vt cum eis de ijs, quæ difficiliora, & ad Dei gloriam maiorem communicanda videbuntur, conferre possit. * Sunt & alij ad particularia officia necessarij.

8 Curet Rector, vt in suo officio cuique integram obedientiam Collegiales præstent, & alij officiales Ministro, & sibi etiam ipsi, prout idem præscripserit. Illud in vniuersum admonuisse conuenit; eos, qui curam aliorum suæ obedientiæ subditorum habent, præire eisdem exemplo obedientiæ, quã suis Superioribus Christi loco ipsimet præstent, oportere.

9 Ad omnia conferet temporis ordo in studijs, orationibus, missis, lectionibus, cibo, somno, &

I in reliquis seruatus; * & signum constitutis horis detur; quo audito omnes statim vel imperfecta littera relicta ad id, ad quod vocantur, se conferat. Erit autem penes Rectorem, vel eum, qui primas tenebit, id curæ; vt videat, quando hæ horæ pro temporum, vel aliarum causarum occurrentium ratione mutandæ sint; & quod ipse statuerit, obseruetur.

K * Rector ipse legere, aut docere Christianam doctrinam
10 quadra-

H ¶ Sic esse posset qui scriberet, Ianitor, Sacrista, Cocus, lotor. Alia officia minus operosa possent inter Scholasticos diuidi; si alij non essent, qui ea possent exercere.

I ¶ Signum dabitur per campanam, quæ pulsabitur, vt se recipiant ad somnum, & ad mensam.

K ¶ Si conuenire non videbitur ad edificationem, vel ob ali-

ob aliquam aliam causã sufficiẽtem, vt Rector ipse legat; re cum Pro- uinciali communi- cata, si eiusdẽ ille sententiã fuerit, per alium id mu- nus obire poterit.

L § Constitutio- nes, que ad Colle- gia pertinet, seor- sum teneri, & pu- blicè bis aut ter singulis annis legi possent.

DECLA-

quadraginta dies debet. ° Vi- deat etiam, qui ex Collegiali- bus, & ad quem vsque limitem domi & foris in colloquiis, spi- ritualibus exercitiis tradendis; confessionibus audiendis, tum etiam in concionibus, vel le- ctionibus, vel doctrina Christia- na tradenda partim ad ipforum exercitationem (præcipuè sub fi- nem studiorum) partim ob alio- rum domesticorum, vel externo- rum fructum alijs se communi- care debeant: * & in omnibus **L** quod senserit diuinæ ac summæ bonitati gratius, ° & ad ipsius obsequium ac gloriã maiorem, omnibus perpensis, prouideat.

DE VNIVERSITATIBVS

in Societate admittendis.

Cap. XI.

E ADEM charitatis ratio, qua Collegia admit- tuntur, & publicæ Scholæ in eis non tantum ad nostrorũ, sed magis etiam ad externorum ædificatio- nem in doctrina & moribus tenentur, extendi po- terit ad Vniuersitatum curam suscipiendam; vt in eis hic fructus extendatur, latiusque pateat tam in
Scientijs,

Scientijs, quæ traduntur, quàm in hominibus, qui ad eas conueniunt, & gradibus, ad quos promouentur; vt alijs in locis cum authoritate docere possint, quod in his bene ad Dei gloriam didicerint.

A ² Quibus tamē conditionibus, & obligationibus, quibusq; in locis huiusmodi Vniuersitates admitti debeant, ei, qui supremam curam Societatis habet, iudicandum relinquitur. Qui assistentium sibi auditis sententijs, & aliorum, quos in consilium adhiberi volet, per se ipsum deliberare poterit; an sint admit-

tendæ. *quod, si admittantur, iudicando vtile etiam tunc esse Societati ad finem propositum diuini seruitij id oneris subire, omnino in eis implendis deesse non oportet; sicut nec facile aliquid in hac parte præter id, ad quod obligantur (præsertim si id interpretari quis possit quasi noua induceretur obligatio) præstandum est sine Generalis consensu. Ille autem non se facilem ad id concedendum reddet: quin potius, re in consultationem cum suis Assistentibus adducta, videat ne Societatem grauet: & si qua in re indulgeatur, constet obligationem nullam induci, sed id, quod additur, omnino voluntarium esse.*

DECLARA-
TIONES
Constitutionum
circa Vniuersitates.

IN CAPVT
XI.

A ¹ CVM Fundator à Societate assignari certū Lectorum numerum, vel alias obligationes suscipi vellet; animaduertendū est, quod, si admittan-

B ¹ Ad bo-

tendæ. Non tamen, postquàm admissæ fuerint, sine Congregatione generali per eum dissolui poterunt.

Quia tamen religiosa quies, & spirituales occupationes nec animi distractionem, nec alia incommoda, quæ iudicandi in rebus ciuilibus vel criminalibus officium sequi solent, Societati permittunt; iurisdictio huiusmodi, quam per se, vel per alios à se

dependentes exercere debeat Societas, non admittatur: quam-

B § *Ad bonum vniuersitatis statum proprie pertinere, si Scholasticus aliquis rebellis, vel sic offendiculi causa alijs esset, vt nō solum Scholis eum, sed etiam ciuitate expelli, vel in carcerem conijci conueniret, vt certiores facti iustitiæ*

uis ad ea, * quæ ad bonum statum Vniuersitatis proprie pertinent, conueniat Iustitiæ ordinariæ siue secularis siue ecclesiasticæ ministros circa punitionem Scholasticorum voluntatem Rectoris Vniuersitatis sibi significatam exequi, * & generatim res studiorum fauore suo, præsertim cum à Rectore fuerint commendatæ, promouere.

DE SCIEN-

ordinariæ administratores id statim exequerentur. Et ad hoc & similia à Principe vel à suprema potestate huiusmodi facultatis, scriptum habere testimonium oportebit. vt cōmendatio etiam Rectoris in alicuius Scholastici fauorem momentū apud eosdem iustitiæ ministros haberet, ne Scholastici opprimerentur, oporteret.

C § *Quoniam exemptio ab ordinarijs iudicibus, Scholasticorum*

*lasticorū numerum allicere non potest; alijs prerogatiuis
& priuilegijs vt id compensetur, curandum est.*

DE SCIENTIIS, QUÆ
tradendæ sunt in Vniuersitatibus
Societatis. Cap. XII.

CV M Societatis atque studiorum scopus sit, pro-
ximos ad cognitionem & amorem Dei, & salu-
tem suarum animarum iuuare; cumque ad eum fi-
nem, medium magis proprium sit facultas Theolo-
giæ: in hanc potissimum Societatis Vniuersitates
incumbent; ac diligenter per idoneos admodum
Præceptores, quæ ad Scholasticam doctrinam, & sa-
cras Scripturas pertinent, ac e-
tiam ex Positiua quæ ad hunc fi-
nem nobis præfixum conueni-
unt (non attingendo tamen e-
am partem Canonum, quæ fo-
ro contentioso inseruit) pertra-
ctabunt.

2 Et quia tam doctrina Theolo-
giæ, quàm eius vsus exigit (his
A præsertim temporibus) * littera-
rum humaniorum, & Latinæ,
ac Græcæ, & Hebraicæ linguæ co-
gnitionem: harum etiam idonei
Professores & quidem iusto nu-
B mero constituentur. * Aliarum
præterea

IN CAPVT
XII.

A **S**UB litteris
humaniori-
bus præter Gram-
maticam intelliga-
tur quod ad Rhe-
toricam, Poesim
& Historiam per-
tinet.

B **C**um in ali-
quo Collegio, vel
Vniuersitate eò
specta-

spectaretur; ut homines ad Sarcenos, vel Turcas iuandos præpararentur: Arabica lingua, vel Caldaica conueniret; cum ad Indos, Indica; & sic de alijs dicendum, quæ esse possent alijs in regionibus ob similes causas, utiliores.

C Tractabitur Logica, Physica, Metaphisica, Moralis scientia, & etiam Mathematica; quatenus tamen ad finem nobis propositum conueniunt.

In legendo & scribendo alios instituere, opus etiam charitatis esset; si is personarum numerus Societati superpeteret, ut omnibus vacare posset: propter earum tamen penuriam hoc ordinariè docere non conuenimus.

præterea linguarum, qualis est Caldaica, Arabica, & Indica, ubi necessariae vel utiles ad dictum finem viderentur, habita regionum diuersarum, & causarum, quæ ad eas docendum mouent, ratione, possent Præceptores constitui.

Sic etiam quoniam * Artes, C vel Scientiæ naturales ingenia disponunt ad Theologiam, & ad perfectam cognitionem & usum illius inferuiunt, & per se ipsas ad eundem finem iuuant; qua diligentia par est, & per eruditos Præceptores, in omnibus syncerè honorem & gloriam Dei quaerendo, tractentur.

Medicinæ, & Legum studiū ut à 4 nostro Instituto magis remotū in Vniuersitatibus Societatis vel non tractabitur; vel saltē ipsa Societas per se id oneris non suscipiet.

DE

IN CAPVT

CVM DECLA. C. XIII. 113
DE MODO ET ORDINE
prædictas facultates tractandi.
Cap. XIII.

AD tractanda tam facultatum inferiorum, quàm
Theologiæ studia dispositio
& ordo conueniens tam mane,
quàm vesperi seruandus est.

IN CAPVT
XIII.

A Et quamuis * pro regionum,
& temporum diuersitate in or-
dine, & statutis horis studio tri-
buendis possit varietas accidere;
omnes tamen in eo conueniant,
vt vbique fiat, quod inibi magis
expedire ad maiorem in litteris
profectum existimabitur.

B Nec solùm lectiones sint, quæ
publicè prælegantur; sed * Ma-
gistri etiam diuersi pro captu &
numero

AD *statu-
tis le-
ctionum horis, or-
dine, ac modo, &
de exercitati-
bus tam composi-
tionum (quas à
Magistris emēda-
ri oportet) quàm
disputationum in
omnibus faculta-*

*tibus, & pronunciandi publicè orationes & carmina, spe-
ciatim in quodam tractatu per Generalem Præpositum
approbato agetur seorsum; ad quem hæc Constitutio nos
remittit, id duntaxat monendo, illa locis, temporibus, &
personis accommodari oportere; quamuis ad illum ordi-
nem accedere, quoad fieri potest, conueniat.*

B Tres ordinariè vt plurimū erunt præceptores in tri-
bus diuersis Grammaticæ classibus; quartus humaniores
litteras, quintus Rhetoricam prælegat: et in horum duorū
H classibus

classibus Græca lingua, & Hebraica, & si qua alia disceretur, est prælegenda; ita, ut semper sint quinque classes. Quòd si tantum negotij aliqua ipsarum exhiberent, ut vnus Magister eis solus non satisfaceret, adiutor aliquis ei adiungetur. Si verò auditorum numerus ferre non poterit, ut vnus præceptor solus omnibus det operam, quãuis alios auxiliares habeat; geminari posset classis ea, quæ sic numero abundaret, ita, ut duæ (verbi gratia) quintæ classes, duæ quartæ essent; & omnes præceptores, si fieri potest, ex Societate sint: quamuis, si necessitas vrgeret, externi esse possent. Si exiguus numerus, vel auditorum dispositio nec tot classes, nec tot præceptores exigeret, in omnibus prudentia ad moderandum numerum, et eos dumtaxat, qui satis sint, designandos locum habebit.

C ¶ An præter præceptores ordinarios, qui speciatim auditorum rationem habeant, esse vnũ oporteat, vel plures, qui more publicorum Professorum legant Philosophiam, Mathematicas scientias, vel quamuis aliam disciplinam maiorem cum apparatu, quàm Lectores ordinarij; prudentia id constituet iuxta locorum, & personarum, cum quibus agitur, rationem, præ oculis maiorem ædificationem, & Dei seruitium habendo.

D ¶ Nō solùm repetitiones vltimæ lectionis fieri oportebit,

litterarum humaniorum familiarem sermonem latinè communiter loquendo, & stylum scribendo, ac prononciationem composita bene prononciando expoliant, curent; & his, ac multo magis facultatum superiorum studiosis crebras disputationes imponant; quibus dies & horæ certæ constituentur, ubi non solùm cum condiscipulis, verùm paulò inferiores cum aliquanto prouectioribus disputent in ijs, quæ ipsi capiunt; quod etiam vice versa prouectiores cum minus prouectis, ad ea, quæ illi tractant, descendendo, & Præceptores alij cum alijs præstabunt; semper, qua decet, modestia obseruata; & aliquo præfidente, qui cōtentionē dirimat, & quid doctrinæ elici oporteat ex disputatis, declaret.

A Erit itidem Rectoris, per se, vel per Cancellarium semper obseruare; vt qui noui accedunt, examinentur, & in ijs Classibus, cū quæ ijs Præceptoribus, qui ipsis conueniunt, collocentur; & eius discretioni (audita sententia eorum, qui ad id munus designati sunt) relinquatur, num diutius in eadē classē manere, an ad aliā vltius progredi debeāt. * Eiusdē erit iudiciū de studio linguarū, præter Latinam, num Artibus, & Theologiæ anteponi, an postponi, & quàm diu in eis quemq;

H ij hære

tebit, verū et hebdomada, & longioris tēporis prout expedire iudicabitur.

E ¶ Possset aliquis ea ætate vel ingenio esse, vt sola latina lingua ei sufficiat, & ex aliis facultatibus quantum ad confessiones audiendas, & agendum cū proximis opus est;

est; cuiusmodi sunt aliqui, qui curam animarum gerunt, nec magnæ eruditionis sunt capaces. Alij rursus erunt, qui ad superiores sciētias progredientur. Has autem capessere, et illas relinquere quatenus conueniat, Superioris erit iudicare; quod cū Scholasticis externis significauerit; si uolent illi nihilominus aliam rationem sequi, cogēdi non erunt.

F § Saltem singulis hebdomadis dies vnus à prandio quieti destinatus sit; in reliquis conferatur cum Prouinciali, qui ordo in vacationibus, vel intermissionibus studiorum ordinarijs sit tenendus.

hæerere oporteat. Sic etiā in alijs scientijs superioribus propter ingeniorum & ætatum inæqualitatem aliaque cōsideratione digna, ad eundem pertinebit expendere, quantum quisque eas discere, & quandiu in eisdem versari debeat: Quamuis ij, qui ætate & ingenij aptitudine pollent, melius sit, vt in omnibus proficere, & conspicui esse ad Dei gloriam enitentur.

Vt assiduitas in litterario exercitio, sic & aliqua remissio necessaria est. * Quanta hæc esse debeat, & quibus temporibus, prudenti cōsiderationi Rectoris, expensis circumstantiis personarum & locorum, relinquetur.

DE

IN Caput

GENERATIM (vt dictum est, cum de Collegijs ageretur) illi prælegantur libri, qui in quauis facultate solidioris ac securioris doctrinæ habebuntur.

A* Nec illi sunt attingendi, quorum doctrina, vel authores suspecti sint. Hi tamen particulatim in quauis Vniuersitate nominentur; In Theologia legetur vetus & nouum Testamentum, **B*** & doctrina Scholastica Diui Thomæ;

Thomæ; in ijs, quæ bene dicit, posset postmodum aliquid persuadere ex ijs, quæ male dicit. Rarum est etiam, aliquid ueneni non admisceri in ijs, quæ à pectore veneni pleno egrediuntur.

B¶ Prælegetur etiam Magister sententiarum. Sed si videretur temporis decursu alius author studentibus utilior futurus, vt si aliqua summa uel liber Theologiæ Scholasticæ conficeretur, qui his nostris temporibus accommodatior videretur; graui cum consilio & rebus diligenter expensis per viros, qui in vniuersa Societate aptissimi existimentur, cumq; Præpositi Generalis approbatione prælegi poterit. In alijs etiam scientijs & litteris humanioribus si libri aliqui admittentur in Societate compositi, vt

H iij utiliores,

A¶ **Q**uamuis liber suspicionem malæ doctrinæ vacet; cum tamē suspectus est author, legi eum non conuenit. Solet enim opus in causa esse, vt, qui legit, ad authorem afficiatur: & auctoritas, quam apud ipsum habet in ijs, quæ bene dicit,

utiliores, quàm alij, qui communiter in manibus habentur; magna cum consideratione id fiet, præ oculis habendo scopum nostrum maioris boni vniuersalis.

C ¶ *Vt ex aliqua parte Iuris Canonici, & Conciliorum, & cæc.*

D ¶ *Si aliqui omnino purgari non poterunt, quemadmodum Terētius; potius non legantur: ne rerum qualitas animorū puritatem offendat.*

IN Cap.

Thomæ; * & in ea, quā Positiuam vocant, eligentur ij authores, qui ad scopum nostrū magis conuenire videbuntur.

Quod attinet ad libros humaniorum litterarum Latinos, vel Græcos; abstineatur in vniuersitatibus quoque, quemadmodum in Collegijs, quoadeius fieri poterit, ab eis iuuetuti prælegendis, in quibus sit aliquid, quod bonis moribus nocere queat; * nisi prius à rebus, & verbis inhonestis purgati sint.

In Logica, & Philosophia Naturali, & Morali, & Metaphysica, doctrina Aristotelis sequenda est; & in alijs Artibus liberalibus, & in commentarijs tam huiusmodi authorum, quàm humaniorum litterarum, habito eorum delectu, nominentur ij, quos videre discipuli, quosque ipsi Præceptores præ alijs in doctrina, quam tradunt, sequi debeant. Rector autem in omnibus, quæ statuerit, procedet iuxta id, quod in vniuersali Societate magis conuenire ad Dei gloriam iudicabitur.

DE

DE CURSIBVS, ET
gradibus. Cap. XV.IN Caput
XV.

I **A** IN litteris humanioribus, & linguæ * cursus temporis limitatus ad earum studium absolendum esse nequit, propter ingeniorum & doctrinæ auditorum varietatem, multasque alias causas; quæ non aliam temporis præfinitionem, quàm quæ unicuique conuenire iuxta prudentis Rectoris, vel Cancellarij arbitrium videbitur, permittunt.

2 In Artium studio cursus erunt ordinandi, in quibus Scientiæ Naturales * (ad quas minus, quàm trium annorum, spatium satis nõ erit) prælegantur; præter quos medius adhuc annus ad audita repetenda, & actus scholasticos celebrandos, & gradum magistrj suscipiendum ijs, qui eum suscepturi sunt, relinquatur. Cursus

quis ad gradum magistrj promoueat, tres annos, ut dicitur, studuerit oportet: et tantundem de quatuor Theologiæ annis, ut ad actus admittantur, et in eadem gradum doctoratus accipiant, dictum sit.

A ¶ **B**ONO ingenio præditis, qui studia inchoant, videatur, an medius annus in quavis quatuor classum inferiorum sufficiat, & duo in supremis; quod tempus Rhetoricæ, & linguarum studijs impendatur, certa tamen regula præscribi non potest.

B ¶ Si aliquis alibi audiisset aliquid ex artibus liberalibus; posset eius temporis ratio haberi: ut plurimum tamen, ut

C § Si opportu-
num non fuerit id
ita omnino presta-
re, uel quòd desint
homines, uel alias
ob causas; presta-
bitur cum Prepo-
siti Generalis, uel
certè Prouincia-
lis assensu, quod po-
terit.

D § Si talis ef-
set rerum status
in aliquo Collegio,
uel Vniuersitate
Societatis; ut se-
cundo quoque an-
no inchoare meli-
us uideretur, uel
aliquatò post quar-
tum; de consen-
su Generalis, uel
Prouincialis fieri
poterit quod ma-
gis conuenire com-
perietur.

E § Si iustas ob
causas aliquis pu-
blice non exami-
nandus

sus ergo integer trium erit anno-
rum cum dimidio usque ad pro-
motionem ad magistrerium. * Sin-
gulis autè annis vnus huiusmo-
di cursus inchoabitur, & alius
cum diuino auxilio absoluetur.

Theologiae curriculum sex an-
nis emetietur. In primis qua-
tuor ea omnia, quæ legi oportet,
prælegentur; in duobus re-
liquis, præter repetitionem, actus
soliti ad gradum doctoratus ab-
ijs, qui promouendi sunt, absol-
uentur. * Quarto quoque anno
ordinariè cursus inchoabitur,
sic libris prælegendis distribu-
tis, ut quolibet quatuor anno-
rum quiuis studiosus inchoare
possit; & quod reliquum est in-
cepti quadriennij, & eius, quod
sequitur, quadriennij, usque ad
illum terminum, vnde inceperat,
audiendo, quatuor annis per-
agere omnino cursum Theolo-
giae possit.

In gradibus tã magistrerij Ar-
tium, quàm doctoratus Theolo-
giae tria obseruentur; Primùm,
nequis nisi diligenter * & publi-
cè exami-

eè examinatus' (per personas designatas, quæ bene suum officium faciant) & idoneus ad prælegendum eandem Scientiam inuentus, promoueatur, siue ille de Societate sit, siue extra eam: Alterum, vt præcludatur ostium ambitioni, nullis locis certis eis, qui ad gradus promouentur, assignatis; quin potius honore se inuicem præuenire, nulla locorum differentia obseruata, curent: Tertium, vt quemadmodum gratis docet, ita & ad gradus Societas gratis promoueat,

F * & non nisi admodum exigui sumptus (licet voluntarij sint) externis permittantur: ne consuetudo vim legis tandem obtineat, & in ea parte temporis decursu excessus fiat. Videat etiam Rector, ne Magistris, vel vllis alijs de Societate sibi, aut Collegio pecuniam, aut dona quæuis ab vlllo pro re quauis in ipsorum vtilitatem facta accipere permittat; quandoquidem præmium nostrum solus Christus Dominus iuxta nostrum Institutum futurus est; qui est merces nostra magna nimis.

nādus videretur; habita à Generali, vel Prouinciali facultate, fieri poterit quod Rector ad maiorem Dei gloriam fore iudicauerit.

F ¶ *Et sic non permittentur conuiuia, nec alij ludi, qui cum sumptibus non mediocribus fiunt, & ad finem nobis propositum inutiles sunt: nec pilei, aut chirothecæ, vel quid aliud detur.*

IN Ca-

DE

IN Caput
XVI.

A ¶ **Q**VI faci-
le com-
pelli possunt, com-
pellantur ad id,
quod de confesso-
ne, missa, concio-
ne, doctrina Chri-
stiana, & decla-
matione dicitur.
Alijs amanter qui
de persuadere con-
uenit: sed ad id ne
cogantur, nec, si
id non praestiterint,
à Scholis expellā-
tur; dum tamen
nec dissoluti, nec
alijs offendiculo es-
se videantur.

B ¶ Quamuis
ut plurimum ex
prima Classe sit fu-
turus, qui hanc de-
clamationem di-
cet, siue ex Scho-
lasticis Societatis,
siue

DE IIS, QVAE PER-
tinent ad bonos mores.

Cap. XVI.

Diligenter curetur, ut qui lit-
teras discendi gratia ad Vni-
uersitates Societatis se conferunt,
simul cum illis bonos ac Chri-
stianis dignos mores addiscant:
ad quod multum iuuerit, * si om-
nes singulis saltem mensibus se-
mel ad confessionis sacramentum
accedent; si missam quotidie, con-
cionem singulis diebus festis (cum
ea fiet) audient. Ex Praeceptoribus
autem quisque hoc à suis di-
scipulis praestari curabit.

Praelegeatur etiam in Collegio,
aliquo die cuiuscunque hebdo-
madæ, Christiana doctrina; &
ut pueri eam ediscant, & reci-
tent, omnesque etiam adultio-
res, si fieri potest, eandem sciant,
curabitur.

Habebitur etiam singulis heb-
domadis (ut de Collegiis est di-
ctum) * ab aliquo ex Scholasti-
cis declamatio de rebus, quæ au-
diētibus ædificationi sint, eos-
que

que ad augmentum in omni puritate ac virtute expetendum inuitent: vt non solum stylus exerceatur; sed mores meliores reddantur. Omnes autem eos, qui latinè sciunt, huiusmodi declamationi interesse oportebit.

4 In scholis nec iuramenta, nec iniuriæ verbo vel facto illatæ, nec inhonestum aut dissolutum quid in externis ad scholas accedentibus permittatur. Feratur autem Præceptorum peculiaris intentio tam in lectionibus, cum se occasio obtulerit, quàm extra eas ad eosdem ad obsequium & amorem Dei ac virtutum, quibus ei placere oportet, mouendos, & vt omnia sua studia ad hunc finem referant. Quod vt ad memoriam eis reducatur,

C* ante lectionis initium dicat aliquis breuem orationem ad id institutam, quam Præceptor, & discipuli omnes aperto capite attentè audient.

5 Propter eos, qui tam in diligentia suis studiis adhibenda, quàm in iis, quæ ad bonos mores pertinent, peccauerint; & cum quibus sola verba bona, & exhor-

sive ex externis sit: posset tamen aliquando aliquis alius, qui Rectori videretur, eã conficere; vel quod alius confecerit, pronũciare. Quia tamen res erit publica; huiusmodi esse debet, vt, à quocunq; pronuncietur, eo loco non indigna esse iudicetur.

C § Oratio vel eo modo dicenda est, vt deuotionem & ædificationem addat, vel non est dicenda; Sed præceptor signo crucis se muniat aperto capite, & incipiat.

D § Si

& exhor-

& exhortationes non sufficiunt, Corrector (qui de Societate non sit) constituatur, qui pueros in timore contineat, & eos, quibus id opus erit, quiq̄ue castigationis huiusmodi erunt capaces, castiget. Cùm autem nec verba, nec Correctoris officium satis es-

D § *Si casus aliquis accideret, vbi in remedium offendiculi præstiti satis non esset, à Scholis expellere, videat Rector, quid præterea cõueniat providere:*

quamuis, quoadeius fieri poterit, in spiritu lenitatis, pace & charitate cum omnibus conseruata, sit agendum.

set, & in aliquo emendatio non speraretur, aliisq̄ue esse offendiculo videretur; * præstat à scho-
D
lis eum remouere, quàm, vbi parum ipse proficit, & aliis nocet, retinere. Hoc autem iudicium Rectori Vniuersitatis, ut omnia ad gloriam & seruitium Dei, ut par est, procedât, relinquetur.

DE OFFICIALIBVS,

vel ministris Vniuersitatis.

Cap. XVII.

IN Caput
XVII.

A § **Q** *Vamuis hoc ita se habeat, tamen nec Lectores*

* **C** **V** **R** **A** vniuersalis, vel superintendentia & gubernatio Vniuersitatis penes Rectorem erit; qui idem esse poterit qui in Collegio præcipuo Societatis præest, & iis præditus Deidonis, de quibus dictum est, vt possit

possit commissio sibi officio dirigēdi in litteris & moribus totam Vniuersitatem satisfacere. Eius electio ad Præpositum Generalem, vel alium, cui ille id commiserit (cuiusmodi esset Prouincialis, vel Visitator) spectabit; confirmatio vero semper erit Generalis. * Habebit autem Rector quatuor Consiliarios, vel Assistentes, qui in rebus ad ipsius officium pertinentibus ut plurimum possint eum iuare, & cum quibus ipse, quæ sunt maioris momenti, conferat.

C * Erit & Cancellarius, vir in litteris egregiè versatus, qui & zelo bono, & iudicio ad ea, quæ sunt ei committenda, polleat: cuius sit munus, generale Rectoris instrumentum esse ad studia bene ordinanda, & disputationes in actibus publicis dirigendas, & ad discernendum, an sufficiens doctrina sit eorum, qui ad actus & gradus (quos quidem ipsemet dabit) sunt admittendi.

Sit

eādem personam hæc duo officia possent conuenire.

res primarios, nec officiales (qualis est Cancellarius) inconsulto Prouinciali, vel Generali, si vicinior est, mutabit; si ille non eidem id commississet; cui ut res omnes perspectæ sint, curare debet.

B ¶ *Ex his Consiliarijs vnus posset Collateralis esse; si Præposito Generali id necessarium videretur: & si tam multi esse commode non possent, fiet, ut optime poterit.*

C ¶ *Si satis esset Rector, ut præter suum, Cancellarij etiam munus obire posset; in*

D ¶ *Quando*

D ¶ Quando vltima vnam hebdomada assidue scholas frequentant; inuitandi sunt ad nomina sua danda, quæ in librum matricule referantur: et legentur eisdem non omnes Constitutiones, sed quæ unicuique sunt obseruandæ; & promissio ab eis, non autem iusiurandum, de obedientia &

obseruatione propositarum Constitutionum exigetur. Si nollent aliqui promissione obligari, vel nomina in matriculam referenda dare; non ideo à Scholis excludendi sunt; dummodo pacifice & sine offendiculo in eis versentur: & sic eis significari poterit; addendo nihilominus, quòd cura magis peculiaris Scholasticorum, quorum nomina scripta in libro Vniuersitatis sunt, haberi solet.

E ¶ Quamuis postea quæ ab omnibus sunt obseruanda, eo in loco, vbi publice legi possint; quæ verò in quavis classe, in ea ipsa sunt affigenda.

F ¶ Hic poterit aliquid utilitatis ab externis, qui testimonium suorum graduum requirent, percipere: sit tamen quid moderatum, nihilque in Societatis utilitatem redundet.

Sit Secretarius ex eadem Societate, qui librum habeat, * vbi omnium Scholasticorum, qui Scholas assidue frequentant, nomina scribantur; quiq; eorum promissionem de obedientia Rectori præstanda, & Constitutionibus obseruandis (* quas ipse met proponet) admittat; & sigillum Rectoris, & Vniuersitatis habeat: quæ tamen omnia sine vllis expensis Scholasticorum fient.

* Erit et Notarius, vt fidem publicam faciat de susceptis gradibus,

redundet. Ad testimonium autem nostris reddendum littere patentes Rectorum satis erunt.

dibus, & aliis, quæ occurrent.

G * Sint & duo, uel tres Bidelli, unus ad facultatis linguarum, alter ad Artium, tertius ad Theologiae functiones destinatus.

S In has tres facultates Vniuersitas diuidetur; & in quauis earum sit Decanus, & duo alii Designati ex iis, qui melius res facultatis illius callent; qui à Rectore uocati possint dicere, quid sentiāt ad suæ facultatis bonum conuenire: & siquid tale in mentem uenerit, dum inter se de huiusmodi rebus agunt, ad Rectorem, quamuis non uocentur, referent.

6 In rebus, quæ ad solam unam facultatem pertinent, * uocabit Rector, præter Cancellarium & suos Assistentes, Decanum etiā & Designatos illius facultatis: in iis, quæ ad omnes pertinent, Decani & Designati omnium uocentur. Et si Rectori uisum fuerit & alios de Societate, uel extra

G Hi ex Societate non erunt: quia tamen non parū laboris sunt habituri; commodū stipendium accipient; & vnus eorū corrector esse poterit.

H Quamuis decisio rerum ex suffragijs horum non pendeat; ipsos tamen uocari & audiiri cōuenit. Sententiæ autem eorū, qui res melius intelligunt, eam, quā par est, rationem Rector habebit. Si tamen omnes alij aliter, quā ipse, sentirent: contra omnium sententiam ne agat; nisi prius rē cū Provinciali cōtulerit.

I Hoc

tra

tra eam ad Congregationem uocare, facere id poterit; ut cum omnium sententias audierit, melius, quod conuenit, constituat.

I ¶ Hoc Syndici officium posset coniungi cum Collateralis, vel consiliarij officio, si sic uideretur conuenire; quod alius in uniuersitate magis ad id idoneus, quam aliquis eorum, non esset.

K ¶ Et quamuis Syndici nihil habeant, quod alicuius momenti sit; singulis tamē diebus Sabbati saltem, se nihil habere Superiori referant.

L ¶ Mittantur huiusmodi litteræ eo modo obsignatæ, ut nullus sciat, quid alius scripserit. Et cum uellet Præpositus Generalis vel prouincialis pleniorum rerum notitiam: non tantum Collateralis, Syndicus, & Consultores de Rectore, de quæ omnibus alijs scribent; verum etiam quisque Magistrorum, & Scholasticorum approbatorum, & Coadiutorum quoque formatorum scribet, quid de omnibus ac etiã de Rectore sentiat. Et ne id nouum uideatur

* Erit Syndicus unus generalis, qui tam de personis, quam de rebus (de quibus uidebitur) Rectorem & Præpositum Prouincialem, & Generalem admoneat; qui quidem Syndicus uir magnæ fidelitatis & iudicij esse debet. Præter hunc, suos habebit Syndicos particulares Rector; * ut quæ quauis in classe acciderint, quibus prouidere oporteat, ad ipsum referant. Et ut ipse de omnibus Præceptoribus, & alijs de Societate; ita & Collateralis, & Syndicus, & Consiliarij de ipso, & de alijs * scribent L
semel

sernel singulis annis Præposito Generali, & his Prouinciali, qui Generalem (si quid oportuerit) admonebit : vt in omnibus maiori cum circumspectione & cura præstandi quod quisque debet, procedatur.

De aliquibus insignijs, numeris Rector, Cancellarius, Bidelli, Doctores, & Magistri, vt in Vniuersitate cognoscantur, vel saltem in actibus publicis vti debeant, nec ne, & si vtantur, quæ esse debeant, * considerat. Generalis tunc existetis, cum aliqua Vniuersitas admittitur, relinquatur. Ille autem per se, vel per al-

um, expensis circumsstantiis, quod iudicauerit ad maiorem Dei gloriam & obsequium, & bonum vniuersale fore (qui vnicus scopus in hac & in omnibus rebus nobis est) constituer.

uum videatur; tertio quoq; anno saltem hæc referri quasi ordinariè sic debeant.

M ¶ Quamuis hoc ita se habeat; id tamen, quod in quouis loco conuenire ex insignijs huiusmodi videbitur, distinctè in cuiusque Vniuersitatis regulis constituetur.

DECLA-

I QUINTA